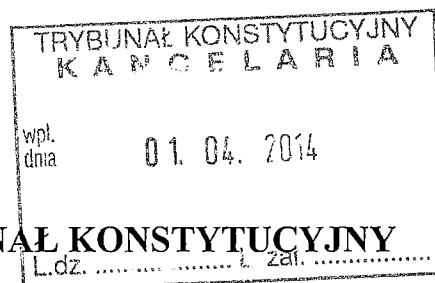

Warszawa, dnia 28 marca 2014 r.

PG VIII TK 90/13

SK 53/13

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną R J. o stwierdzenie, że art. 174 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 w związku z art. 15, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3 i art. 18 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zakresie, w jakim dla okresu odbywania przez ubezpieczonego obowiązkowej służby wojskowej, przypadającej przed dniem 1 stycznia 1999 r., nie przewidują przyjmowania za podstawę wymiaru składek kwoty obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, ewentualnie obowiązującej w tym okresie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób pełniących czynną służbę w Wojsku Polskim, są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 65 ust. 1, 2 i 4, art. 67 ust. 1 i 2 oraz art. 85 ust. 1 Konstytucji RP

– na podstawie art. 27 pkt 5 w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

- 1) art. 15, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zakresie, w jakim przepisy te

dotyczą ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonego, który w okresie przypadającym przed dniem 1 stycznia 1999 r. odbywał obowiązkową zasadniczą służbę wojskową, traktowaną na mocy art. 6 ust. 1 pkt 4 tejże ustawy jako okres składkowy, są zgodne z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz nie są niezgodne z art. 65 ust. 1, 2 i 4, art. 67 ust. 2 i art. 85 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

2) w pozostałym zakresie, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, postępowanie podlega umorzeniu, z uwagi na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Uzasadnienie

W powołanej skardze konstytucyjnej R J. zakwestionował konstytucyjność art. 174 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 w zw. z art. 15, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3, art. 18 i art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej ustawą emerytalną, w zakresie opisanym w petitum skargi.

Skarga ta wniesiona została na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Decyzją z dnia lutego 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił R J. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Przy ustaleniu jego wartości ZUS nie uwzględnił okresu zatrudnienia Skarżącego na terenie byłej C , od dnia sierpnia 1982 r. do dnia lipca 1984 r., z uwagi na to, że zainteresowany może ubiegać się o świadczenie z instytucji ubezpieczeniowej w C , a także okresu przebywania przez zainteresowanego na urloпах bezpłatnych oraz okresu pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrokiem z dnia sierpnia 2011 r., sygn. akt , Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K zmienił wyżej wymienioną decyzję ZUS w ten sposób, że okres pracy Skarżącego w byłej C (od dnia sierpnia 1982 r. do dnia lipca 1984 r.) uwzględnił w wartości kapitału początkowego.

Jednocześnie Sąd wskazał, że okres odbywania przez Skarżącego zasadniczej służby wojskowej (od dnia października 1978 r. do dnia października 1980 r.), stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej, został w zaskarżonej decyzji uwzględniony jako okres składkowy do ustalania wielkości kapitału początkowego. W okresie odbywania przez Skarżącego zasadniczej służby wojskowej nie istniał jednak obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Za ten okres zainteresowany nie może zatem wykazać żadnego przychodu. Nie można więc za ten okres, na potrzeby ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego, ustalić wynagrodzenia minimalnego, gdyż przyjmuje się je jedynie wówczas, gdy istnieją bezsporne okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, lecz brak jest dokumentu wykazującego wysokość dochodu.

Sąd Apelacyjny w P Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia marca 2012 r., sygn. akt , oddalił apelację Skarżącego od wyroku sądu pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia lutego 2013 r., sygn. akt , odrzucił skargę kasacyjną R J. od wyżej wymienionego wyroku Sąd Apelacyjnego w P , z uwagi na to, że wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekraczała kwoty dziesięciu tysięcy złotych.

Zdaniem Skarżącego, w ustawie emerytalnej nie została doprecyzowana sytuacja prawna osób, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. odbywały zasadniczą służbę wojskową, z uwagi na brak wskazania, w jaki sposób okres ten powinien być uwzględniany przy obliczaniu kapitału początkowego. Z tego

względu, zdaniem Skarżącego, okres służby wojskowej może być uznany albo za okres z dochodem równym 0 zł, albo, jak stwierdziły sądy orzekające w Jego sprawie, że, z uwagi na brak opłacania składek w tym okresie, dochód przyjmowany do obliczania kapitału początkowego wynosi 0 zł.

Zdaniem R J., przyjęcie przez ustawodawcę na potrzeby obliczenia kapitału początkowego zasady, że w okresie odbywania zasadniczej służby wojskowej przed 1999 r. dochód równy był 0 zł, tylko z tego powodu, że za ten okres nie były wówczas opłacane składki, ingeruje w prawo do swobodnego wyboru wykonywanej pracy, w prawo do minimalnego wynagrodzenia i związanej z nim możliwości Skarżącego opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, mającej wpływ na wysokość emerytury.

Prawo to R J. wywodzi z art. 65 ust.1, 2 i 4 w zw. z art. 2, art. 32 i art. 85 ust. 1 Konstytucji.

Naruszenie tego prawa, w ocenie R J., polega na tym, że państwo, nakładając na obywateli obowiązek odbycia zasadniczej służby wojskowej, najpierw ograniczyło prawo Skarżącego do swobodnego wyboru zatrudnienia, lecz nie opłacało za Niego w tym okresie składek na ubezpieczenie społeczne. Następnie zaś, po zmianie systemu ubezpieczeń społecznych w 1999 r., okres zasadniczej służby wojskowej został potraktowany jako okres składkowy i za ten okres obecnie są opłacane składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za te osoby, które odbywanie służby rozpoczęły po 1 stycznia 1999 r. Okres służby wojskowej osób, które odbyły ją przed zmianami systemu ubezpieczeń społecznych, traktowany jest natomiast jako okres składkowy dla nabycia prawa do emerytury, zaś jako nieskładkowy – dla wysokości kapitału początkowego i, w konsekwencji – dla wysokości przyszłej emerytury.

W rezultacie, podnosi Skarżący, ciężar ekonomiczny zmiany systemu ubezpieczeń społecznych został przez ustawodawcę przerzucony na te osoby, którym państwo uniemożliwiło opłacanie składek na przyszłą emeryturę, gdyż

obciąża je negatywnymi skutkami ograniczenia prawa do swobodnego wyboru pracy i otrzymywania przynajmniej minimalnego wynagrodzenia oraz do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Z kolei, naruszenia prawa do zabezpieczenia społecznego, wyrażonego w art. 67 ust. 1 i 2 Konstytucji w zw. z art. 2, art. 32 i art. 85 ust. 1 Konstytucji, R J. upatruje w nierównym potraktowaniu osób odbywających zasadniczą służbę wojskową przed 1999 r. oraz osób, które służby tej nie odbywały. Zróznicowania tego Skarżący upatruje w tym, że osoby, które odbywały służbę wojskową przed 1999 r., były wówczas pozbawione możliwości zarobkowania i odprowadzania składek na przyszłą emeryturę, w rezultacie czego, obecnie, wysokość kapitału początkowego, a tym samym wysokość ich przyszłej emerytury, jest w ustalana w niższej wysokości niż byłaby w przypadku, gdyby w owym okresie pracowały.

Naruszenia zasady równości oraz zakazu dyskryminacji przez zakwestionowane regulacje ustawy emerytalnej Skarżący upatruje w tym, że na gruncie obowiązujących przepisów, osoby odbywające przed 1999 r. zasadniczą służbę wojskową zostały potraktowane gorzej niż:

- osoby odbywające zasadniczą służbę wojskową po dniu 31 grudnia 1998 r., gdyż za te osoby odprowadzane są składki na ubezpieczenie społeczne, co stanowi dyskryminację ze względu na wiek,
- rolnicy, którzy odbywali służbę wojskową przed dniem 1 stycznia 1999 r., ponieważ okres ich służby wojskowej, na skutek wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o sygn. SK 82/06 i SK 37/06, jest w pełni traktowany jako okres składkowy, także przy ustalaniu wysokości emerytury (dyskryminacja ze względu na wykonywany zawód),
- duchowni, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. przebywali na misjach, gdyż za okres przebywania na misji (okres zwolnienia z obowiązku opłacania składek) dla obliczenia wysokości emerytury duchownego przyjmowane jest

wynagrodzenie z okresu poprzedzającego wyjazd na misję (dyskryminacja ze względu na wykonywany zawód),

- inni pracownicy, dla których w przypadku niemożności ustalenia podstawy wymiaru składki, na mocy art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej, do wyliczenia kapitału początkowego przyjmowana jest wysokość minimalnego wynagrodzenia,
- kobiety, ponieważ zwyczajowo nie były one powoływane do odbycia służby wojskowej, zatem, w czasie gdy mężczyźni odbywali zasadniczą służbę wojskową, mogły one podejmować pracę zawodową i opłacać składki na ubezpieczenie społeczne (pośrednia dyskryminacja ze względu na płeć).

Ponadto, w ocenie R J., kwestionowane przepisy naruszają prawo Skarżącego do sprawiedliwości społecznej, które to prawo wywodzi On z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 85 ust. 1 Konstytucji.

Naruszenie tego prawa, zdaniem R J., polega na tym, że osoby odbywające zasadniczą służbę wojskową przed 1999 r. zostały obciążone skutkami zmiany systemu ubezpieczeń społecznych. Pełniąc obowiązkową służbę wojskową osoby te wywiązywały się z konstytucyjnego obowiązku obrony Ojczyzny, tymczasem ustawodawca pozbawił je możliwości zaliczenia tego okresu do okresu mającego wpływ na podniesienie wysokości przyszłej emerytury, poprzez podwyższenie wysokości kapitału początkowego. W przypadku Skarżącego, przyjęcie do obliczenia kapitału początkowego, za okres służby wojskowej, dochodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia skutkowałoby podwyższeniem kapitału początkowego o kwotę 1336,00 zł, i tym samym, podwyższeniem wysokości należnej emerytury.

Skarżący podnosi, że okres służby wojskowej przed 1999 r. w ustawie emerytalnej jest jednocześnie traktowany jako okres składkowy i jako okres nieskładkowy, gdyż dla ustalania prawa do emerytury i stażu ubezpieczeniowego jest on okresem składkowym, natomiast do obliczania

wysokości kapitału początkowego jest on przyjmowany jako okres nieskładkowy.

Takie rozwiązanie, w ocenie Skarżącego, jest sprzeczne z zasadą poprawnej legislacji.

Merytoryczne odniesienie się do zarzutów sformułowanych przez Skarżącego pod adresem rozwiązania przyjętego w ustawie emerytalnej poprzedzić należy rozważeniem przedmiotowego zakresu kontroli w niniejszym postępowaniu.

R J. poddał art. 174 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy emerytalnej konstytucyjnej kontroli w związku z kilkoma innymi przepisami tej ustawy oraz w zakresie, w jakim przepisy te nie przewidują, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne za okres odbywania przed dniem 1 stycznia 1999 r. zasadniczej służby wojskowej stanowi kwota obowiązującego wówczas minimalnego wynagrodzenia pracowników lub podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne osób pełniących w owym okresie czynną służbę w Wojsku Polskim.

Art. 174 ustawy emerytalnej określa sposób obliczania kapitału początkowego, będącego elementem składowym kwoty zebranej przez ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., stanowiącej podstawę obliczania emerytury z tzw. nowego systemu emerytalnego (art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Zgodnie z art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej, „kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12”.

Wielkość kapitału początkowego ustalana jest zatem według metody obliczania wysokości emerytury z poprzedniego systemu, zachowanego dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., polegającej na tym, że na wysokość emerytury składa się tzw. część socjalna (24% kwoty bazowej z daty przejścia na emeryturę) oraz część indywidualna, zależna od liczby okresów

ubezpieczenia (składkowych i nieskładkowych) i dochodów osiągniętych w danym okresie ubezpieczenia (podstawa wymiaru), z modyfikacjami przewidzianymi w kolejnych przepisach art. 174 ustawy emerytalnej, w tym - przyjęciu kwoty bazowej wynoszącej 100% przeciętnego wynagrodzenia w II kwartale 1998 r. (ust. 7) i pomnożeniu 24% tejże kwoty bazowej przez współczynnik proporcjonalny do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. (ust. 8).

W myśl zakwestionowanego art. 174 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy emerytalnej:

„2. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6 (...).

3. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.”

Art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej ustala zatem okresy, jakie uwzględniane są przy obliczaniu kapitału początkowego, zaliczając do nich, w pkt 1, okresy składkowe wymienione w art. 6 ust. 1 tejże ustawy, w tym tzw. fikcyjny okres składkowy – okres „czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby” (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej).

Z dokumentów dołączonych przez R J. do niniejszej skargi konstytucyjnej wynika, że okres odbywania przez Skarżącego zasadniczej służby wojskowej, od dnia października 1978 r. do dnia października 1980 r., stosownie do art. 174 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, został przez organ rentowy zaliczony Skarżącemu do stażu ubezpieczeniowego jako okres składkowy, czego Skarżący nie kwestionuje.

Treść skargi wskazuje natomiast, że konstytucyjne wątpliwości Skarżącego budzi to, że ustawodawca nie przewidział możliwości obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego, zakładającej fikcyjną (inną niż 0zł) podstawę wymiaru składki za okres odbywania zasadniczej służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1999 r. Przepisy dotyczące ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty (art. 15 – 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 ustawy emerytalnej), mające zastosowanie do obliczania podstawy wymiaru kapitału początkowego (art. 174 ust. 3), nie przewidują bowiem takiej możliwości, mimo że okres tej służby jest okresem składkowym (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej). Innymi słowy, okres ten nie znajduje odzwierciedlenia w podstawie wymiaru kapitału początkowego.

Należy zauważyć, art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej nie rozstrzyga tej kwestii, zatem zarzut dotyczący podstawy wymiaru kapitału początkowego sformułowany został pod adresem niewłaściwego przepisu.

Ponadto, skoro okres odbywania przez Skarżącego zasadniczej służby wojskowej, zgodnie z jego oczekiwaniami i stosownie do art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej, został zaliczony przez ZUS do okresów składkowych, od których zależy wysokość kapitału początkowego zainteresowanego (liczonego po 1,3% podstawy wymiaru), to, w istocie, R J. nie przedstawił argumentacji, na czym, w Jego ocenie, ma polegać naruszenie konstytucyjnych praw przez art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Wydaje się natomiast, że powołanie tego przepisu służyć miało jedynie wykazaniu, na tle kompleksowej regulacji, niekonstytucyjności rozwiązania dotyczącego podstawy wymiaru kapitału początkowego.

W tym zakresie skarga nie spełnia wymagań art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

Z tego względu, postępowanie w zakresie kontroli art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale

Konstytucyjnym, podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Z kolei, art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej R J. zakwestionował w związku z art. 15, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3, art. 18 i art. 6 ust. 1 pkt 4 tejże ustawy.

Art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej dotyczy sposobu obliczania podstawy wymiaru kapitału początkowego.

Przepis ten nie określa jednak samodzielnie metody obliczania podstawy wymiaru tego kapitału, lecz odsyła do stosowania w tym zakresie art. 15, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 tejże ustawy, dotyczących sposobu obliczania podstawy wymiaru emerytur i rent, które to przepisy, z kolei, Skarżący wskazał jako przepisy związkowe dla oceny art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej.

Z uwagi na to, że art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej jest przepisem odsyłającym do stosowania niektórych przepisów tej ustawy, dotyczących ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, to zbędna jest jego ocena.

Przedmiot kontroli powinny natomiast stanowić art. 15 - 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim okres odbywania służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie jest uwzględniany przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych i w rezultacie - kapitału początkowego. Innymi słowy, w zakresie, w jakim przepisy te nie mają zastosowania do ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego w przypadku osoby, która przed dniem 1 stycznia 1999 r. odbywała zasadniczą służbę wojskową, traktowaną art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej jako okres składkowy.

Nie można podzielić zarzutów sformułowanych pod adresem kwestionowanego rozwiązania ustawy emerytalnej.

W myśl art. 15 ustawy emerytalnej,

- „1. Podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.
2. W przypadku gdy zainteresowany w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłosił wniosek o emeryturę, pobierał przez więcej niż 10 lat zasiłek przedemerytalny, podstawę wymiaru emerytury stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany nabył prawo do tego zasiłku.
 - 2a. Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.
 - 2b. Przepisy ust. 2a stosuje się odpowiednio do osób uznanych za repatriantów.
3. Do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego,

świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

3a. Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty uwzględnia się kwoty wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy, oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, przysługujących ubezpieczonemu w roku kalendarzowym przypadającym po 2004 r., z tym że łączna kwota podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wynagrodzeń i zasiłków nie może przekroczyć maksymalnej kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

4. W celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

- 1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych;
- 2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu;
- 3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz

- 4) mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.
5. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%.
6. Na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.
7. Przepisy ust. 1-6 stosuje się odpowiednio do osoby, która osiągała uposażenie.
8. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty przysługującej duchownym przyjmuje się przeciętną podstawę wymiaru składek z pełnych lat kalendarzowych ubezpieczenia przypadających po dniu 1 lipca 1989 r. do dnia, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie, z tym że z okresu nie dłuższego niż określony w ust. 1; na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru ustala się w myśl ust. 1.”.

Art. 15 ustawy emerytalnej określa sposób obliczania podstawy wymiaru emerytury i renty, przyjmując jednocześnie w ust. 2a, że jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składki w okresie pozostawania ubezpieczonego w stosunku pracy, to za podstawę tę przyjmuje się kwotę minimalnego wynagrodzenia. Przepis ten stosuje się także do repatriantów (ust. 2b). Art. 15 ustawy emerytalnej wskazuje także okresy, z jakich dochody (podstawy wymiaru składek) brane są pod uwagę przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń.

Z kolei, art. 16 ustawy emerytalnej stanowi, że:

„Przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio

po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu.”.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 i 3 tejże ustawy:

- „1. Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu, z uwzględnieniem ust. 2 i 3. Przepis art. 15 ust. 3 stosuje się odpowiednio.(...).
3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5, z powodu pełnienia zastępczej służby wojskowej, odbywania czynnej służby wojskowej albo korzystania z urlopu wychowawczego.”.

Przepisy te dotyczą zatem metody ustalania podstawy wymiaru renty, w sytuacji gdy nie można ustalić jej podstawy na zasadach określonych w art. 15 ustawy emerytalnej, dla ubezpieczonego, u którego niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 30. roku życia (art. 17 ust. 1 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 1-4), oraz po ukończeniu 30. roku życia, w przypadku gdy niemożność ta powstała z powodu pełnienia zastępczej służby wojskowej, odbywania czynnej służby wojskowej albo korzystania z urlopu wychowawczego (art. 17 ust. 3 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5).

Przepis art. 18 ustawy emerytalnej stanowi zaś, że:

- „1. Podstawę wymiaru emerytury lub renty dla osób posiadających okresy ubezpieczenia za granicą, o których mowa w art. 8, ustala się na zasadach określonych w art. 15-17.
2. Przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, nie uwzględnia się lat kalendarzowych, w których ubezpieczony przez cały rok pozostawał w ubezpieczeniu za granicą.

3. Jeżeli w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą”.

Merytoryczne odniesienie się do zarzutów skierowanych do kwestionowanych przepisów ustawy emerytalnej poprzedzić należy przedstawieniem poprzednio obowiązującego stanu prawnego, dotyczącego sytuacji prawnej osób, które odbywały zasadniczą służbę wojskową w systemie zabezpieczenia społecznego.

Z uwagi na funkcję kapitału początkowego, dla oceny kwestionowanych przepisów, zasadnicze znaczenie ma historyczny kontekst regulacji dotyczących świadczeń emerytalno-rentowych, zwłaszcza że, w ocenie Skarżącego, sytuacja osób odbywających służbę wojskową, na gruncie prawa emerytalnego, zawsze była zrównana z sytuacją prawną pracowników.

Zgodnie z art. 120 (art. 108 – przed dokonaną w 1978 r. zmianą numeracji przepisów) ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220 ze zm.), obowiązującym także w czasie odbywania przez Skarżącego zasadniczej służby wojskowej, okres służby był wliczany pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem przysługujących na podstawie przepisów Kodeksu pracy i przepisów szczególnych, jeżeli po odbyciu służby podjął on zatrudnienie. Stosownie zaś do art. 120 ust. 3 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, „pracownikowi, który podjął pracę lub

złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wlicza się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych”.

W takim kształcie rozwiązania ustawy o powszechnym obowiązku obrony (...) obowiązywały do dnia 21 października 2005 r., tj. od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496). Obecnie, okres służby wojskowej po dniu 21 października 2005 r. jest wliczany jedynie do okresu zatrudnienia dla celów nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy.

Należy jednak podkreślić, iż czas obowiązkowej służby wojskowej, odbytej pod rządami poprzednio obowiązujących przepisów art. 120 (poprzednio art. 108) ustawy o powszechnym obowiązku obrony (...), czyli także przed dniem 1 stycznia 1999 r., jest nadal zaliczany do okresu, od którego zależy prawo do emerytury. Jest on bowiem traktowany jako okres pracy wymagany do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej (*vide* – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., sygn. akt II UZP 6/13, system informatyczny LEX nr 1385939), jak i jako okres podlegania ubezpieczeniu z tytułu pozostawania w stosunku pracy w rozumieniu art. 29 ust. 3 ustawy emerytalnej (*vide* – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., sygn. akt I UK 126/09, OSNP z 2011 r. Nr 7-8, poz. 112).

Z kolei, obowiązujące przed dniem 15 listopada 1991 r. przepisy dotyczące prawa pracowników do zaopatrzenia emerytalnego nie uzależniały prawa do emerytury i jej wysokości od opłacania składki.

Prawo do emerytury (poprzednio renty starczej) przysługiwało z tytułu zatrudnienia przez okres określony ustawą i po osiągnięciu wieku emerytalnego, zaś podstawę wymiaru świadczenia stanowił zwaloryzowany przeciętny

miesięczny zarobek z okresu określonego przepisami prawa [art. 10 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97 ze zm.), art. 17 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6), art. 16 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), zwanej dalej u.z.e.p.].

Przed dniem wejścia w życie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin okres zasadniczej służby wojskowej był okresem zaliczalnym do okresów zatrudnienia (art. 10 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin).

Następnie, na mocy art. 11 ust. 2 pkt 10 u.z.e.p., okres pełnienia służby w Wojsku Polskim potraktowany został jako okres równorzędny z okresem zatrudnienia.

Pod rządami ówczesnie obowiązujących przepisów omawiany okres miał zatem wpływ na uzyskanie prawa do emerytury.

Miał on także wpływ na wysokość emerytury, gdyż obliczana ona była jako 100% do 3000 zł podstawy wymiaru i 55% ponad nadwyżkę tej kwoty i zwiększała się o 1% podstawy jej wymiaru za każdy pełny rok zatrudnienia wraz z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia ponad okres wynoszący 20 lat (art. 29 u.z.e.p.).

Należy jednak podkreślić, iż na gruncie tej, jak i poprzednich ustaw, prawo pracownika do emerytury było związane z wykonywaniem zatrudnienia (jako ubezpieczenia), a nie z opłacaniem składek na przyszłą emeryturę. Wysokość emerytury nie była zależna od wysokości oszczędności zgromadzonych na starość w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lecz - od wysokości zarobku osiągniętego w okresie poprzedzającym przejście na emeryturę.

Przy takiej konstrukcji obliczania wysokości emerytury bez znaczenia była zatem wysokość zarobków osiągniętych przez pracownika w całym okresie aktywności zawodowej, a tym samym - że okres zasadniczej służby wojskowej był okresem bez dochodu. Liczył się bowiem tylko staż pracy, łącznie z okresami równoważnymi, i ostatnie zarobki.

W takim kształcie reguła ustalania podstawy wymiaru emerytury obowiązywała do dnia 31 grudnia 1989 r. Z dniem 1 stycznia 1990 r., na mocy ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 206 ze zm.), zmieniony został art. 16 u.z.e.p. w ten sposób, że podstawę wymiaru stanowiło przeciętne zwaloryzowane wynagrodzenie wypłacone pracownikowi w okresie ustalonym ustawą.

Następnie, ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), zwaną dalej ustawą rewaloryzacyjną, która weszła w życie z dniem 15 listopada 1991 r., wprowadzone zostały nowe pojęcia – okresy składkowe, obejmujące okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie przepisów o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych i tzw. fikcyjne okresy składkowe (art. 2), oraz okresy nieskładkowe (art. 4).

Ustawą tą zmieniona została także metoda obliczania wysokości emerytury na sposób, obowiązujący także obecnie w systemie emerytalnym zachowanym dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., polegający na tym, że emerytura składała się z 24% kwoty bazowej oraz po 1,3% podstawy wymiaru za każdy okres składkowy i po 0,7% - za każdy okres nieskładkowy.

Podstawa wymiaru emerytury, zgodnie z art. 7 ust. 5 tejże ustawy rewaloryzacyjnej, obliczana była jako suma wynagrodzeń i dochodów, które były podstawą wymiaru składki w okresie kolejnych lat wybranych przez zainteresowanego z okresu przewidzianego ustawą (początkowo z okresu 3

kolejnych lat z ostatnich 12 lat w roku 1992, stopniowo wydłużanego w kolejnych latach do zakładanych kolejnych 10 lat z ostatnich 20 lat po dniu 31 grudnia 1999 r.). Następnie obliczany był, wyrażany w procentach, stosunek każdej z tych sum w poszczególnych latach do kwoty rocznej przeciętnego wynagrodzenia i obliczana była średnia arytmetyczna tych procentów (wskaźnik wysokości podstawy wymiaru). Podstawę wymiaru emerytury stanowił wynik mnożenia wskaźnika wymiaru przez kwotę bazową.

Na mocy art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej, okres czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo zastępczych form tej służby, został zaliczony do okresów składkowych.

Na gruncie tej ustawy, omawiany okres wpływał zatem zarówno na prawo do emerytury (jako prawo zależne od długości okresu zatrudnienia), jak i na wysokość samego świadczenia (w części stażowej), gdyż był on liczony po 1,3% podstawy jej wymiaru.

Jeśli wybrany przez ubezpieczonego okres najkorzystniejszych zarobków do ustalenia podstawy wymiaru nie obejmował omawianego okresu, to, jako okres bez składki, nie miał znaczenia dla ustalenia jej wysokości. Jeśli jednak okres ten zawarty był w okresie kolejnych lat, wybranych przez ubezpieczonego do ustalenia podstawy wymiaru, to nie znajdował odzwierciedlenia w jej wysokości. Podstawę wymiaru stanowiło bowiem wynagrodzenie i dochody stanowiące podstawę wymiaru składki wraz z zasiłkiem chorobowym, macierzyńskim, opiekuńczym, świadczeniem rehabilitacyjnym oraz zasiłkiem wyrównawczym, świadczeniem lub dodatkiem wyrównawczym, a także wartością świadczeń rekompensacyjnych (art. 7 ustawy rewaloryzacyjnej).

Należy jednak zauważyć, iż w początkowym okresie obowiązywania ustawy rewaloryzacyjnej, prawdopodobnie, dla większości ubezpieczonych okres ten nie był brany pod uwagę do ustalania podstawy wymiaru świadczenia. Zainteresowane osoby odbywały bowiem zasadniczą służbę wojskową na początku swojej kariery zawodowej, a zatem we wcześniejszym okresie niż

brany pod uwagę do ustalania podstawy wymiaru świadczenia w pierwszych latach obowiązywania ustawy rewaloryzacyjnej.

Następnie, z dniem 1 stycznia 1999 r., została przeprowadzona zasadnicza reforma systemu emerytalnego, obejmująca, między innymi, utworzenie dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. nowego systemu emerytalnego.

Nowy system emerytalny oparty został na ścisłym powiązaniu prawa do świadczenia i jego wysokości ze składką opłacaną przez ubezpieczonego.

Systemem tym, tj. systemem zdefiniowanej składki, objęte zostały nie tylko osoby, które do dnia 1 stycznia 1999 r. nie rozpoczęły jeszcze pracy zarobkowej, ale również te osoby, które w dniu wejścia w życie reformy systemu ubezpieczeń społecznych legitymowały się już okresem aktywności zawodowej (okresem ubezpieczeniowym składkowym i nieskładkowym).

Z uwagi na to, że w systemie zdefiniowanej składki podstawę obliczenia emerytury stanowi, ogólnie mówiąc, kwota składek odprowadzonych na ubezpieczenie emerytalne, zaś składki te są ewidencjonowane na kontach ubezpieczonych dopiero od dnia 1 stycznia 1999 r., to konieczne było wprowadzenie rozwiązania prawnego uwzględniającego dotychczasowe okresy podlegania ubezpieczeniu (okresy zatrudnienia) osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a tym samym odtworzenie teoretycznej składki na ubezpieczenie, tak aby wysokość emerytury wyliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej uwzględniała okresy ubezpieczenia danej osoby przed dniem 1 stycznia 1999 r. (*vide* – B. Gudowska, K. Ślebzak, *Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz. Komentarz do art. 173*, C.H. Beck 2013).

Poprzednie okresy ubezpieczeniowe znalazły odzwierciedlenie w formule kapitału początkowego.

Zgodnie z ustawą emerytalną, kapitał początkowy oblicza się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3 ustawy emerytalnej) i stanowi on równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174,

pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2 ustawy emerytalnej).

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że z przyjętej w ustawie emerytalnej metody obliczania kapitału początkowego wynika, iż stanowi on „ustaloną na dzień 1 stycznia 1999 r. równowartość hipotetycznej emerytury pomnożonej przez tzw. średnie dalsze trwanie życia - wyrażone w miesiącach i ustalone na zasadach określonych w art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat” (*Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz.* pod red. K Antonowa, *Komentarz do art. 173*, wyd. ABC 2009).

Kapitał początkowy jest to zatem instytucja o charakterze przejściowym, umożliwiająca ubezpieczonym łagodne przejście ze starego systemu emerytalnego do nowego systemu, zachowując wypracowany dotychczas staż pracy.

Zasadnicze zarzuty, sformułowane pod adresem kwestionowanych przepisów ustawy emerytalnej, dotyczą naruszenia prawa Skarżącego do równego i sprawiedliwego traktowania ubezpieczonych w obrębie prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego (art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji).

Wypada zatem na wstępie zauważyć, iż wskazany jako wzorzec kontroli art. 67 ust. 1 Konstytucji, wyrażający prawo obywateli do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, w zdaniu drugim, pozostawia ustawodawcy określenie zakresu i formy tego rodzaju zabezpieczenia.

Oznacza to, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, że ochroną art. 67 ust. 1 Konstytucji objęty jest minimalny zakres prawa do zabezpieczenia społecznego, odpowiadający konstytucyjnej istocie tego prawa, którą stanowi zagwarantowanie minimalnego poziomu świadczeń dla osób, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z

osiągnięciem tego wieku aktywności zawodowej [wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 grudnia 2006 r w sprawie o sygn. SK 15/06, OTK ZU (A) z 2006 r. Nr 11, poz. 170].

Kwestionowane przepisy nie naruszają istoty prawa do zabezpieczenia społecznego. Gwarantują one bowiem Skarżącemu uwzględnienie w wysokości przyszłej emerytury okresów jego dotychczasowej aktywności zawodowej i wykonanego obowiązku służby wojskowej przed 1999 r.

Art. 67 ust. 1 Konstytucji pozostawia ustawodawcy swobodę regulacyjną praw socjalnych, co, w konsekwencji, oznacza, że z tej normy konstytucyjnej nie wynika prawo do konkretnego świadczenia po osiągnięciu wieku emerytalnego. Z art. 67 ust. 1 Konstytucji „nie da się wyprowadzić konstytucyjnego prawa do jakiegokolwiek konkretnej postaci świadczenia na rzecz emerytów. Wprawdzie przepisy ustaw regulujące szczegółowo te kwestie znajdują swą podstawę prawną w normie konstytucyjnej, jednak to one, a nie art. 67 ust. 1 Konstytucji, stanowią podstawę ewentualnych roszczeń osób ubiegających się o rentę, emeryturę czy inną formę zabezpieczenia społecznego” [wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 lutego 2007 r., w sprawie o sygn. K 46/05, OTK ZU (A) z 2007 r. Nr 2, poz. 10].

Swoboda regulacyjna praw socjalnych oznacza także, iż „ustawodawca może - co do zasady - znieść uprawnienia wykraczające poza konstytucyjną istotę prawa do zabezpieczenia społecznego. W każdym wypadku zmiany te powinny jednak być dokonywane przy poszanowaniu pozostałych zasad i norm konstytucyjnych, wyznaczających granice swobody prawodawcy wprowadzania zmian do systemu prawnego, a w szczególności zasady ochrony zaufania jednostki do państwa, zasady ochrony praw nabytych oraz wymogu zachowania odpowiedniej *vacatio legis* [wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 kwietnia 2008 r. w sprawie o sygn. P 38/06, OTK ZU(A) z 2008 r. Nr 3, poz. 46]. Natomiast „ocena celowości i trafności rozstrzygnięć parlamentu wykracza poza zakres kompetencji sądownictwa konstytucyjnego. Obowiązek wyboru

najbardziej trafnych rozstrzygnięć spoczywa na parlamencie, który ponosi odpowiedzialność polityczną za sposób wykorzystywania kompetencji prawotwórczych (zob. orzeczenie z 20 listopada 1995 r., sygn. K. 23/95, OTK w 1995 r., t. II, poz. 33, s. 121). Skoro do uprawnień ustawodawcy należy stanowienie prawa odpowiadającego założonym celom politycznym i gospodarczym oraz przyjmowanie takich rozwiązań prawnych, które jego zdaniem będą najlepiej służyły realizacji tych celów, to zadaniem Trybunału Konstytucyjnego nie jest orzekanie o merytorycznej trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę (zob. orzeczenie z 24 lutego 1997 r., sygn. K. 19/96, OTK ZU nr 1/1997, poz. 6, s. 40).” [wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2006 r. w sprawie o sygn. P 9/05, OTK ZU(A) z 2006 r. Nr 4, poz. 46].

Przy kształtowaniu zakresu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca powinien uwzględnić także, «wynikający bezpośrednio z zasady sprawiedliwości społecznej postulat zachowania słuszných, sprawiedliwych proporcji pomiędzy wielkością emerytury, będącej z samej nazwy świadczeniem "zasłużonym", a rozmiarami "zasługi" wyznaczonymi przede wszystkim przez długość okresu aktywności zawodowej prowadzącej do nabycia prawa do emerytury oraz dochody osiągnane w ramach tej aktywności» (wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. SK 15/06, *op. cit.*).

Prawo ustawodawcy do określenia zakresu zabezpieczenia społecznego obejmuje niewątpliwie uprawnienie do uzależnienia prawa jednostki do świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od spełnienia przez nią warunku jego współtworzenia. Swoboda ustawodawcy, w takim aspekcie, obejmuje zatem także uprawnienie do wprowadzenia mechanizmów uzależniających wysokość emerytury od wielkości środków wniesionych przez ubezpieczonego do Funduszu.

Przysługująca ustawodawcy swoboda kształtowania zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji) oznacza również, iż w ramach utworzonego powszechnego systemu emerytalnego, opartego na zasadzie „świadczenie w zamian za składkę”, jest on uprawniony do wprowadzania pewnych odstępstw od wymienionej zasady. Innymi słowy, ustawodawca, w systemie służącym zapewnieniu środków finansowych osobom o obniżonej zdolności do pracy z powodu osiągnięcia określonego wieku biologicznego, może realizować również prowadzoną politykę społeczną i uwzględniać inne, niż wyrażona w art. 67 Konstytucji, wartości konstytucyjne, jak np. ochrona macierzyństwa i rodziny (art. 18 Konstytucji), zapewniać opiekę weteranom walk o niepodległość (art. 19 Konstytucji), czy też zrekompensować obywatelom wykonywanie obowiązku służby wojskowej (art. 85 ust. 2 Konstytucji).

Ustawodawca jest zatem uprawniony do stwarzania warunków, umożliwiających uzyskanie świadczeń emerytalno-rentowych, również pewnym grupom osób, które albo w ogóle nie współtworzyły Funduszu, albo z różnych powodów nie opłacały w pewnych okresach swojego życia składek na ubezpieczenie społeczne, z przyczyn uznanych za istotne z punktu widzenia interesu społecznego. Taka grupa osób, uprawnionych do emerytury, wyodrębniana jest przez ustawodawcę na podstawie kryterium realizowania określonych wartości.

Do takiej grupy osób uprawnionych do świadczeń emerytalno-rentowych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które przez część okresu swojej aktywności zawodowej nie współtworzyły Funduszu, zaliczyć należy osoby, które odbywały obowiązkową zasadniczą służbę wojskową. Osoby te bowiem w okresie, o jakim mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, nie były osobami faktycznie zatrudnionymi i pobierającymi wynagrodzenie, i nie opłacały też składek na ubezpieczenie emerytalne.

Włączenie osób odbywających służbę wojskową przed 1999 r. do powszechnego systemu emerytalnego, opartego na zasadzie „świadczenie w zamian za składkę”, nie oznacza jednak, że konstytucyjnie niedopuszczalne jest, zwłaszcza w aspekcie zasady sprawiedliwości społecznej oraz zasady poprawnej legislacji (art. 2 Konstytucji), aby w formule kapitału początkowego okres ten był traktowany jako okres bez dochodu, na potrzeby ustalenia podstawy wymiaru hipotetycznej emerytury na dzień 1 stycznia 1999 r.

Z art. 67 ust. 1 Konstytucji nie wynika bowiem prawo osób objętych ubezpieczeniem społecznym do zaliczania okresów nieopłacania składek jako okresów składkowych i do określenia podstawy wymiaru świadczenia za taki okres. Prawo takie nie wynika także z art. 85 ust. 1 Konstytucji, wyrażającego obowiązek obywateli obrony Ojczyzny.

Z kolei, zasada sprawiedliwości społecznej na gruncie ubezpieczeń społecznych, jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 października 2005 r. w sprawie o sygn. P 13/04, „uzasadnia takie zróżnicowanie prawa do emerytur i rent, które wynika z wkładu pracy mierzonego wysokością wynagrodzenia i związanej z tą wysokością składki na ubezpieczenia społeczne oraz długością okresu zatrudnienia, z korektą na rzecz uwzględnienia redystrybucyjnej funkcji ubezpieczeń społecznych” [OTK ZU(A) z 2005 r. Nr 9, poz. 102].

Ustawodawca, określając sposób obliczania kapitału początkowego, uwzględnił dotychczasowe oczekiwania osób odbywających zasadniczą służbę wojskową przed 1999 r. do uwzględnienia okresu tej służby w przyszłej emeryturze.

Zachował bowiem dotychczasowe uprawnienie do uwzględnienia tego okresu (jako okresu zatrudnienia), jak już wyżej wskazano, w okresie warunkującym nabycie prawa do tego świadczenia, jak i w wysokości przyszłej emerytury – w kapitale początkowym, stanowiącym jeden z elementów emerytury z dotychczasowego systemu, obliczanej po 1,3% podstawy za ten

okres składkowy. Zachowane również zostało prawo wyboru kolejnych lat z okresu określonego ustawą, z jakich osiągnane przez zainteresowane osoby dochody są najkorzystniejsze dla wysokości kapitału początkowego.

Nie można zatem podzielić poglądu Skarżącego, że nie została doprecyzowana sytuacja prawna ubezpieczonych, którzy przed 1999 r. odbywali zasadniczą służbę wojskową, i że naruszona została zasada poprawnej legislacji.

Ponownie natomiast podkreślić należy, iż kapitał początkowy to hipotetyczna emerytura, jaką otrzymałby ubezpieczony w systemie dotychczasowym na dzień wejścia w życie reformy systemu emerytalnego, której celem jest umożliwienie ubezpieczonym przejście z systemu dotychczasowego do nowego systemu. Taka przejściowa instytucja nie musi być zatem oparta na rozwiązaniach właściwych nowemu systemowi (w tym znaczeniu – że konieczne jest opłacenie z budżetu państwa składek na ubezpieczenie emerytalne za czas zasadniczej służby wojskowej odbytej przed dniem 1 stycznia 1999 r.). Istotne jest natomiast odzwierciedlenie w niej pewnych dotychczasowych rozwiązań.

Dotychczasowe rozwiązania, jak już wyżej wskazano, dotyczące sposobu ustalania podstawy wymiaru emerytury znalazły odzwierciedlenie w sposobie ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego, gdyż omawiany okres, podobnie jak w tzw. starym systemie, potraktowany został jako okres zatrudnienia i okres składkowy bez dochodu.

Od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy zależy natomiast, czy jest on brany pod uwagę na potrzeby ustalenia podstawy wymiaru. W art. 174 ust. 3 (w zw. z kwestionowanymi przepisami) ustawy emerytalnej, podobnie jak w art. 7 ust. 1 ustawy rewaloryzacyjnej, ustawodawca pozostawił bowiem ubezpieczonym wybór kolejnych 10 lat z okresu 20 lat, z których dochody (podstawa wymiaru składki) stanowić mają podstawę wymiaru świadczenia. Okres służby wojskowej, tak jak inne okresy niepodlegania ubezpieczeniu (przerwy w ubezpieczeniu – art. 16 ustawy emerytalnej), brany jest zatem pod

uwagę jako okres bez dochodu przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego wówczas, gdy zawarty jest w okresie owych kolejnych 10 lat, wskazanych przez zainteresowanego, czyli wtedy, gdy ubezpieczony, z powodu przerw, nie legitymuje się kolejnymi 10 latami zatrudnienia w ciągu 20 lat przed dniem 1 stycznia 1999 r. Jeśli natomiast ubezpieczony przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie podlegał ubezpieczeniu przez okres pełnych lat, to wówczas podstawę wymiaru kapitału początkowego stanowi suma kwot przeciętnego wynagrodzenia w faktycznym okresie ubezpieczenia (art. 174 ust. 3b ustawy emerytalnej).

Z tych względów, kwestionowanym przepisom nie można zarzucić naruszenia art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji.

Nie jest również trafny zarzut naruszenia przez kwestionowane przepisy zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Niewątpliwie ustawodawca, tworząc system zabezpieczenia emerytalnego obywateli, związany jest nakazem równego traktowania wszystkich ubezpieczonych (art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji).

Niemniej jednak, jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 grudnia 2007 r., w sprawie o sygn. SK 37/06, «zgodny z założeniami konstytucyjnymi system ubezpieczeń społecznych nie może być oparty na zasadzie "absolutnej" równości. System emerytalno-rentowy powinien opierać się na zasadach powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości» [OTK ZU(A) z 2007 r. Nr 11, poz.157].

Zdaniem Skarżącego, osoby odbywające zasadniczą służbę wojskową przed dniem 1 stycznia 1999 r. i po tej dacie stanowią grupę podmiotów podobnych i z tego powodu na gruncie ustawy emerytalnej powinny być potraktowane w taki sam sposób. Równe potraktowanie oznacza, w ocenie R J., że okres odbywania służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1999 r. powinien znaleźć odzwierciedlenie w podstawie wymiaru kapitału

początkowego, skoro za osoby odbywające służbę po tej dacie są odprowadzane składki na ubezpieczenie emerytalne.

Można, oczywiście, powiedzieć, że porównywane przez Skarżącego osoby charakteryzują się wspólną cechą, jaką stanowi to, że odbywały one służbę wojskową.

Należy jednak zauważyć, że wyrażona w art. 32 ust. 1 zasada równości nie ma charakteru absolutnego. Odstępstwa od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych są dopuszczalne. Muszą one jednak znajdować podstawę w odpowiednio przekonujących argumentach, które powinny mieć charakter relewantny, proporcjonalny i pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi [*vide* - wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 października 2006 r., w sprawie o sygn. K 30/05, OTK ZU (A) z 2006 r. Nr 9, poz. 119].

Data 1 stycznia 1999 r. jako kryterium różnicujące okres odbywania służby wojskowej na gruncie przepisów dotyczących wysokości przyszłej emerytury niewątpliwie spełnia wymagania formułowane w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

Jest to bowiem data wejścia w życie reformy systemu emerytalnego i oparcia nowego systemu na zasadzie wzajemności – świadczenie w zamian za składkę, której celem było "stworzenie stabilnego systemu emerytalno-rentowego w warunkach niekorzystnych trendów demograficznych, prowadzących do wzrostu liczby świadczeniobiorców przy jednoczesnym spadku liczby osób płacących składki na ubezpieczenia społeczne. [...]. Ustawodawca dążył do stworzenia jednolitego systemu emerytalno-rentowego obejmującego możliwie najszerszy zakres osób, podlegających ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym na gruncie dotychczasowych przepisów" (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 czerwca 1999 r. sprawie o sygn. K. 5/99, OTK ZU z 1999 r. Nr 5, poz. 100).

Data 1 stycznia 1999 r. jest zatem niewątpliwie racjonalnie uzasadniona i ustawodawca mógł przewidzieć dla osób odbywających służbę wojskową po tej dacie regulację, która umożliwiłaby odzwierciedlenie tego okresu w ich przyszłej emeryturze, w postaci opłacania składek za te osoby, skoro objęte są one systemem emerytalnym opartym na zasadzie wzajemności, zwłaszcza że dla osób, które służbę wojskową odbyły przed tą datą, zachowane zostało uprawnienie uwzględnienia tego okresu w wysokości kapitału początkowego (hipotetycznej emerytury na dzień 1 stycznia 1999 r.), a tym samym w wysokości przyszłej emerytury.

Takie rozwiązanie jest również zgodne z zasadą sprawiedliwości społecznej. Zasada ta nie wymaga bowiem, aby w instytucji przejściowej, jaką jest kapitał początkowy, w pełni były realizowane zasady nowego systemu w stosunku do tych osób, które od początku wypracowywania emerytury nie mogły być poddane systemowi wprowadzonemu później (*vide* – wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. SK 15/06, *op. cit.*).

Trudno jest również podzielić pogląd Skarżącego, iż kwestionowane rozwiązanie narusza zasadę równości z tego powodu, że przepis art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej przewiduje, iż w sytuacji gdy nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników.

Przepis ten adresowany jest bowiem do osób, które pozostawały w stosunku pracy (stosunku zatrudnienia) i pobierały z tego tytułu wynagrodzenie, lecz nie można ustalić wysokości osiąganego dochodu (podstawy wymiaru składki). Chodzi w tym przypadku o regulacje zastępczego przyjęcia podstawy wymiaru, które „oparte są na stwierdzeniu, że ubezpieczony pracownik otrzymywał wynagrodzenie za pracę, tyle że nie można obecnie ustalić ile ono wynosiło, zatem że istniała faktyczna podstawa wymiaru składek” (wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., sygn. akt II UK 230/09, OSNP z 2011 r. Nr 19-20, poz. 256).

Wprawdzie art. 118 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (...), obowiązujący w czasie służby wojskowej Skarżącego, jak i obecnie, chronił stosunek pracy osoby powołanej do służby wojskowej do czasu jej odbycia, to jednak osoby te, w czasie odbywania służby wojskowej, nie pobierały wynagrodzenia.

Osoby, o których mowa w art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej, i osoby odbywające służbę wojskową, to zatem podmioty o różnym statusie.

Wyrażona w art. 32 ust. 1 Konstytucji, zasada równości nie wymaga natomiast, aby podmioty różne były traktowane w taki sam sposób. Zasada równości bowiem, jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 19 kwietnia 2011 r., w sprawie o sygn. P 41/09, nakazuje „nakładać jednakowe obowiązki, względnie przyznawać jednakowe prawa podmiotom odznaczającym się tą samą cechą istotną, a jednocześnie dopuszcza, lecz nie wymaga, by nakładać różne obowiązki, względnie przyznawać różne prawa podmiotom, które taką cechę posiadają, oraz podmiotom, które jej nie posiadają. Inaczej ujmując, nie można przyjąć, by z nakazu równego traktowania równych wynikał, logicznie albo instrumentalnie, nakaz nierównego traktowania nierównych czy też zakaz równego traktowania nierównych. Akceptacja odmiennego stanowiska doprowadziłaby zresztą do zakwestionowania bardzo wielu niebudzących wątpliwości konstytucyjnych rozwiązań” [OTK ZU(A) z 2011 r. Nr 3, poz. 25].

Nie jest również trafny pogląd Skarżącego, iż kwestionowane rozwiązanie jest niezgodne z zasadą równości, przez to, że w różny sposób traktuje osoby odbywające służbę wojskową przed 1999 r., z tego powodu, że w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r. poz. 1403), zwanej dalej u.u.s.r., okres służby wojskowej rolników jest traktowany w

pełni jako okres składkowy i ma wpływ na prawo do emerytury, staż emerytalny oraz na wysokość świadczenia.

Obowiązujące przed 1999 r. przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jak słusznie zauważa Skarżący, nie przewidywały zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej przez rolników do okresów składkowych, od których zależy wysokość emerytury rolniczej.

Problem ten został poddany ocenie Trybunału Konstytucyjnego przez Rzecznika Praw Obywatelskich, lecz nie w postępowaniach w sprawach o sygn. SK 82/06 i SK 37/06, a w sprawie o sygn. K 37/98.

W wyroku zapadłym w tej sprawie w dniu 30 maja 2000 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 25 ust. 2 u.u.s.r., m. in w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości doliczenia do liczby lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, od której zależy wysokość części składkowej emerytury-renty, także okresów odbywania czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresów jej równorzędnych albo zastępczych form tej służby, przypadających przed dniem 1 stycznia 1999 r., jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji (OTK ZU z 2000 r. Nr 4, poz. 112).

Następnie, ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873 ze zm.) przepis art. 25 u.u.s.r. został m. in. znowelizowany w ten sposób, iż do liczby lat ubezpieczenia emerytalno-rentowego zalicza się okres odbywania czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo zastępczych form tej służby, przypadających przed dniem 1 stycznia 1999 r., jeżeli z tego tytułu ubezpieczonemu nie przyznano emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (art. 25 ust. 2a u.u.s.r.).

Okres odbywania służby wojskowej przed 1999 r. w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników jest zatem traktowany w taki sam sposób

jak w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, czyli jako okres składkowy i ma wpływ na wysokość emerytury.

Należy jednak zauważyć, iż system emerytalno-rentowy przewidziany dla rolników wykazuje szereg odrębności od systemu powszechnego. Odmienne też niż w systemie powszechnym obliczana jest wysokość emerytury z rolniczego systemu emerytalnego.

Emerytura rolnicza składa się bowiem z dwóch części, tj. części składkowej i z części uzupełniającej (art. 24 u.u.s.r.).

Część składkowa obliczana jest po 1% emerytury podstawowej za każdy rok podlegania ubezpieczeniu społecznemu (art. 25 u.u.s.r.). Część uzupełniająca rolniczej emerytury stanowi zaś 95% emerytury podstawowej, jeżeli do części składkowej przyjęto mniej niż 20 lat ubezpieczenia emerytalno-rentowego, nie mniej niż 85% emerytury podstawowej (art. 26 u.u.s.r.).

W istocie zatem, wysokość części składkowej emerytury rolniczej obliczana jest, podobnie jak w systemie powszechnym zachowanym dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. i dla kapitału początkowego dla osób objętych nowym systemem, według tej samej metody, tj. jako określony procent podstawy wymiaru. W rolniczym systemie ubezpieczeniowym podstawa ta jednak również nie uwzględnia okresu służby wojskowej, skoro stanowi ją emerytura podstawowa, czyli kwota najniższej miesięcznej emerytury, określonej w przepisach emerytalnych (art. 6 pkt 7 u.u.s.r.).

Ponadto, wypada także odnotować, że w dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, iż zróżnicowanie systemów zaopatrzenia społecznego w przypadku niezdolności do pracy z powodu choroby, inwalidztwa oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego są konstytucyjnie dopuszczalne. Zgodnie z art. 67 ust. 1 Konstytucji, ustawodawcy przysługuje bowiem swoboda regulacyjna w sferze praw socjalnych i konstytucyjnie dopuszczalne jest wprowadzenie odrębnych systemów zabezpieczenia

społecznego dla poszczególnych grup zawodowych. U podstaw zróżnicowania np. systemów emerytalnych dla określonych grup zawodowych leżą przede wszystkim swoiste właściwości poszczególnych form aktywności zawodowej i wynikające stąd odmienne potrzeby osób je wykonujących. Odrębności te, jako uzasadnione przesłankami rzeczowymi, są dopuszczalne i nie kolidują z zasadami równości i sprawiedliwości społecznej [*vide* – wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. P 14/11, OTK ZU(A) z 2013 r. Nr 2, poz. 17].

Z kolei, jeśli chodzi o podnoszony przez Skarżącego argument, iż wskazane wzorce konstytucyjne wymagają, aby za okres odbywania zasadniczej służby wojskowej, na potrzeby ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego, alternatywnie przyjmowane było wynagrodzenie żołnierzy zawodowych, to również należy zauważyć, że wojskowy system zaopatrzenia emerytalno-rentowego jest również systemem odrębnym, finansowanym ze środków budżetu państwa i w którym nie są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne od uposażeń żołnierzy zawodowych.

W tej sytuacji, skoro zróżnicowanie systemów zaopatrzenia emerytalno-rentowego jest konstytucyjnie dopuszczalne, to nie można też porównywać (w aspekcie art. 32 ust. 1 Konstytucji) odrębnych regulacji prawnych zawartych w takich systemach z regulacjami powszechnego systemu emerytalno-rentowego.

Naruszenia zasady równości przez kwestionowane rozwiązanie Skarżący upatruje także w tym, że inne okresy składkowe bez dochodu mają odzwierciedlenie w podstawie wymiaru, jak okres przebywania przez duchownych na misjach, dla którego przyjmuje się w orzecznictwie wynagrodzenie z okresu poprzedzającego wyjazd na misję (art. 15 ust. 8 ustawy emerytalnej), podczas gdy dla okresu służby wojskowej taka możliwość nie jest przewidziana.

Zarzut ten nie jest trafny.

Należy bowiem zauważyć, iż okresy, zaliczone w art. 6 ust. 1 ustawy emerytalnej do okresów składkowych, oparte zostały na różnych rodzajach przyczyn przerw w zatrudnieniu (ubezpieczeniu).

Okresami tym jest np. okres działalności kombatanckiej, działalności równorzędnej z tą działalnością, a także okresy zaliczane do okresów tej działalności oraz okresy podlegania represjom wojennym i okresu powojennego, określone w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (pkt 5), okres pobierania zasiłku macierzyńskiego (pkt 7), okres osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1956 r. za działalność polityczną (pkt 8), czy też okres zatrudnienia za granicą osób, które w tym czasie nie były obywatelami polskimi, pod warunkiem, że osoby te powróciły do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów (pkt 9).

Taka różnorodność okoliczności, które spowodowały przerwy w zatrudnieniu (ubezpieczeniu) albo jego niepodjęcie, stanowiące podstawę zaliczenia takich przerw do okresów składkowych, uniemożliwia stwierdzenie, że można w tym wypadku mówić o ich podobieństwie (tożsamości), a tym samym, iż wszystkie okresy powinny być traktowane w taki sam sposób w zakresie ustalania podstawy wymiaru świadczeń.

Nadmienić natomiast należy, iż zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz. U. Nr 29, poz. 165 ze zm.), okresy prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii i przebywania na misjach były okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Za okresy te ustawodawca przewidział natomiast zwolnienie z opłacania składek (art. 30 ust. 4 tejże ustawy).

Nie można również podzielić poglądu Skarżącego, iż kwestionowane rozwiązanie ustawy emerytalnej różnicują sytuację prawną ubezpieczonych na podstawie kryterium płci.

Przewidziany bowiem w omawianych przepisach ustawy emerytalnej sposób ustalania podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych (kapitału początkowego), z uwzględnieniem przerw w zatrudnieniu, jest jednakowy dla kobiet i dla mężczyzn.

Z tych względów, zakwestionowane przepisy ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim dotyczą ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonego, który w okresie przypadającym przed dniem 1 stycznia 1999 r. odbywał obowiązkową zasadniczą służbę wojskową, traktowaną na mocy art. 6 ust. 1 pkt 4 tejsze ustawy jako okres składkowy, są zgodne z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Zaskarżonemu rozwiązaniu ustawy emerytalnej Skarżący zarzucił również niezgodność z wyrażonym w art. 32 ust. 2 Konstytucji zakazem dyskryminacji. Z uzasadnienia tego zarzutu wynika jednak, iż sprowadza się on tylko do naruszenia zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Skarżący nie przedstawił natomiast odrębnych argumentów, podważających zgodność zaskarżonych przepisów z art. 32 ust. 2 Konstytucji.

Z tego względu, postępowanie w zakresie kontroli zakwestionowanych przepisów ustawy emerytalnej z art. 32 ust. 2 Konstytucji, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, podlega umorzeniu, z uwagi na niedopuszczalność orzekania.

Zakwestionowane przepisy ustawy emerytalnej nie pozostają natomiast w normatywnym związku z art. 67 ust. 2 Konstytucji.

Dotyczą one bowiem ustalania podstawy wymiaru emerytury (kapitału początkowego), a zatem świadczenia przysługującego z systemu ubezpieczeń społecznych, podlegającego ochronie z art. 67 ust. 1 Konstytucji.

Nie dotyczą one natomiast podstawy ustalania wysokości świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego, przewidzianego dla osób pozostających bez pracy nie z własnej woli i niemających innych środków utrzymania (art. 67 ust. 2 Konstytucji).

Art. 67 ust. 2 Konstytucji nie może zatem stanowić adekwatnego wzorca kontroli dla zakwestionowanych przepisów ustawy emerytalnej.

Nieadekwatnymi wzorcami kontroli dla kwestionowanego rozwiązania są także normy art. 65 ust. 1, 2 i 4 i art. 85 ust. 1 Konstytucji.

Przepisy ustawy emerytalnej nie ingerują bowiem w wolność Skarżącego wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy (art. 65 ust. 1 Konstytucji), nie dotyczą obowiązku pracy (art. 65 ust. 2 Konstytucji) ani minimalnej wysokości wynagrodzenia za pracę lub sposobu ustalania tej wysokości (art. 65 ust. 4 Konstytucji). Nie dotyczą one także obowiązku obywateli obrony Ojczyzny (art. 85 ust. 1 Konstytucji).

Zaskarżone przepisy ustawy emerytalnej nie są zatem niezgodne z art. 65 ust. 1, 2 i 4, art. 67 ust. 2 i art. 85 ust. 1 Konstytucji.

Z powyższych względów, przedstawiam stanowisko jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego